Nebula, Hugo, World Fantasy

Menajeria de hârtie

Ficțiune

Ken Liu este autor SF american, poet, avocat și programator. Povestirile sale au apărut în revistele *F&SF, Asimov's, Strange Horizons, Lightspeed, Clarkesworld* și în câteva antologii, ca *The Year's Best SF*. Este și traducător de povestiri SF din chineză în engleză.

Ken Liu a absolvit Harvard College și Harvard Law School și trăiește în Quincy, Massachusetts.

A fost răsplătit cu premii prestigioase pentru povestirea „Menajeria de hârtie": Nebula 2011 și Hugo 2012 și World Fantasy 2012. Pentru povestirea „The Man Who Ended History: A Documentary" a fost de asemenea nominalizat la o serie de premii importante: Hugo, Theodore Sturgeon.

Ken Liu
Scriitor

Una dintre primele mele amintiri începe cu mine plângând în hohote. Refuzam să mă liniștesc, indiferent ce încercau Mami și Tati să facă.

Tati s-a lăsat păgubaș și-a părăsit dormitorul, dar Mami m-a luat cu ea în bucătărie și m-a așezat la masa unde luam micul dejun.

– Kan, kan, mi-a zis, în timp ce scotea o foaie de hârtie de împachetat dintr-un teanc de pe frigider.

Vreme de ani și ani, mama desfăcuse cu atenție cadourile de Crăciun și tăiase hârtia de împachetat în bucăți pe care le pusese la păstrare pe frigider, într-un teanc gros.

A pus hârtia pe masă, cu partea albă în sus, și a-nceput s-o împăturească. M-am oprit din bocit și am privit-o, curios.

A întors-o pe partea cealaltă și a împăturit-o din nou. A îndoit-o, a pliat-o, a încrețit-o, a rulat-o și-a răsucit-o până când foaia a dispărut în palmele ei făcute căuș. Apoi și-a dus la buze pachețelul de hârtie împăturită și a suflat în el ca-ntr-un balon.

– Kan, a spus. Laohu, apoi și-a așezat mâinile înapoi pe masă și i-a dat drumul.

Pe masă stătea acum în picioare un tigrișor de hârtie de mărimea a doi pumni pușI unul lângă altul. Blana-i avea modelul de pe hârtia de împachetat, un fundal alb cu acadele roșii în formă de bastonașe și brazi de Crăciun verzi.

M-am întins după creația mamei. Codița i-a zvâcnit și el m-a apucat, jucăuș, cu gheruțele de deget.

– Raurrr-sa, a mârâit c-un sunet între cel pe care l-ar scoate o pisică și foșnetul unor pagini de ziar.

Am râs, surprins, și l-am mângâiat pe spate cu arătătorul. Tigrul de hârtie a vibrat sub degetul meu și-a început să toarcă.

– Zhe jiao zhezhi, a zis mama. „Acesta se numește origami."

Nu știam asta pe atunci, dar modul în care făcea Mami origami era special: sufla în figurinele ei astfel încât ele îi împărtășeau răsuflarea și, astfel, se mișcau cu forța vieții ei. Aceasta era magia ei.

***

Tati o alesese pe Mami dintr-un catalog.

Cândva, pe când eram în liceu, i-am cerut Tatei mai multe detalii. El tot încerca să mă facă să vorbesc din nou cu Mami.

Pe vremuri, în primăvara lui 1973, se înscrisese pe listele unui serviciu de „făcut cunoștință". Și, pe când răsfoia fără să clipească paginile catalogului, nu zăbovise mai mult de câteva secunde asupra fiecărei pagini, până când a zărit poza lui Mami.

Eu, unul, n-am văzut niciodată fotografia asta. Tata o descrie astfel: Mami, îmbrăcată într-o rochie cheongsam, stătea pe un scaun, cu corpul îndreptat cu profilul spre aparatul de fotografiat. Capul îi era întors direct spre obiectiv, astfel încât părul ei lung și negru cădea cu mare artă peste piept și umăr. Privea spre el cu ochii unui copil liniștit.

– Aceea a fost ultima pagină pe care am mai văzut-o, mi-a zis.

Catalogul pretindea că avea optsprezece ani, că-i plăcea să danseze și că vorbea engleza pentru că era din Hong Kong. Nici unul dintre aceste fapte nu s-a dovedit a fi adevărat.

El i-a scris, iar compania a transmis mesajele lor dintr-o parte într-alta. În cele din urmă, Tati a zburat la Hong Kong pentru a o întâlni.

– Oamenii de la companie îi scriseseră răspunsurile. Ea nu știa boabă de engleză în afară de „bună" și „la revedere".

„Ce fel de femeie se plasează pe sine într-un catalog ca să poată fi cumpărată?" Eul meu de licean credea că știe atât de multe despre absolut tot! Disprețul îmi dădea o stare de bine, ca vinul.

În loc să dea buzna în biroul companiei ca să-și ceară banii înapoi, Tati a plătit o chelneriță de la restaurantul hotelului să traducă pentru el.

Se uita la mine, în timp ce vorbeam, cu privirea-i care exprima ceva aflat pe la jumătatea distanței dintre teamă și speranță. Iar apoi fata începea să-i traducă ce spusesem, iar ea începea să zâmbească, încetișor. Tata a zburat înapoi în Connecticut și a început să înainteze petițiile pentru obținerea documentelor necesare pentru ca ea să vină la el. M-am născut peste douăsprezece luni, în Anul Tigrului.

***

La cererea mea, Mami mi-a mai făcut din hârtie de împachetat o capră, un cerb și un bivol indian. Animalele alergau de jur împrejurul sufrageriei în timp ce Laohu le hăituia, mârâind. Când le prindea, le apăsa până ieșea tot aerul din ele și deveneau doar niște simple și netede bucăți de hârtie pliată. Și-apoi trebuia să suflu în ele până le reumflam, astfel încât să poată să mai alerge o vreme de colo-colo.

Uneori, animalele mai dădeau și de bucluc. Odată, bivolul a sărit într-o farfurie cu sos de soia de pe masa unde luam cina. (Voia să se bălăcească în ea ca-n noroi, asemenea unui bivol adevărat.) L-am scos repede, dar acțiunea capilarității făcuse deja ca lichidul întunecat să fi urcat sus, sus de tot în membrele lui. Iar picioarele-i înmuiate de sosul de soia nu-l mai puteau ține, așa că s-a prăbușit pe masă. L-am uscat la soare, dar picioarele se îndoiseră după isprava asta, și alerga de colo-colo șchiopătând. Mami i-a înfășurat în cele din urmă picioarele cu folie transparentă, ca să se poată bălăci în noroi după pofta inimii lui (numai nu și-n sos de soia).

Și tot așa, când ne jucam noi doi în curtea din spatele casei, lui Laohu îi plăcea să se năpustească asupra rândunicilor. Numai că odată, o pasăre pe care o pusese cu spatele la zid, a contraatacat, disperată, și i-a smuls urechea. Tigrul s-a tot smiorcăit și a tot tresărit de durere în timp ce-l țineam, iar Mami îi cârpăcea urechea la loc cu scotch. După pățania asta, s-a ferit de păsări ca dracul de tămâie.

Și-apoi, într-o bună zi, am văzut la televizor un documentar despre rechini și i-am cerut lui Mami unul, numai și numai al meu. Ea a făcut rechinul, numai că acesta se zvârcolea, nefericit, pe masă. Am umplut chiuveta cu apă și l-am pus în ea. A început să înoate de jur împrejur, plin de fericire. Totuși, după un timp, a ajuns ud leoarcă și translucid, și s-a scufundat încetișor, iar pliurile i s-au dezdoit. Am întins mâna să-l salvez, și nu m-am ales decât c-o bucată udă de hârtie.

Laohu și-a pus pe marginea chiuvetei labele din față, una lângă cealaltă, și și-a odihnit capul pe ele. Cu urechile pleoștite, a scos din străfundul gâtlejului un mârâit abătut care m-a făcut să mă simt plin de vinovăție.

Mami mi-a făcut un nou rechin, de data asta din folie de aluminiu. Rechinul a locuit fericit într-un acvariu rotund, mare, al unui caras auriu. Lui Laohu și mie ne plăcea să stăm lângă acvariu și să ne uităm cum îl urmărea rechinul pe caras, Laohu lipindu-și fața de sticlă pe partea opusă mie, așa că-i vedeam ochii, măriți până la dimensiunile unor ceșcuțe de cafea, cum se holbau la mine de dincolo de acvariu.

***

Pe când aveam zece ani, ne-am mutat într-o casă nouă, în partea cealaltă a orașului. Două dintre vecinele noastre au venit să

©Depositphotos/clenpies

ne ureze bun-venit. Tati le-a servit niște băuturi, iar apoi s-a scuzat pentru că trebuia să dea o fugă până la firma de servicii publice pentru a achita facturile proprietarului dinaintea noastră.

– Simțiți-vă ca acasă! Nevastă-mea nu știe cine știe ce engleză, așa că să nu credeți, cumva, că e prost crescută fiindcă nu vorbește cu dumneavoastră.

În timp ce eu, unul, citeam în sufragerie, Mami despacheta prin bucătărie, fără să încerce să fie tăcută în mod special.

– Pare un bărbat destul de normal. De ce-o fi făcut una ca asta?

– Ceva în toată chestia asta cu căsătoriile interrasiale nu pare niciodată în regulă. Copilul pare neterminat. Ochi oblici, piele albă... Un micuț monstru.

– Crezi că el știe engleză?

Femeile au tăcut chitic. După un timp, au intrat în sufragerie:

– Bună! Cum te cheamă?

– Jack, le-am răspuns.

– Asta nu prea sună chinezește.

Mami a intrat apoi în sufragerie. Le-a zâmbit vecinelor.

©Depositphotos/cienpies

Toate trei stăteau în jurul meu, ca-ntr-un triunghi, zâmbind și dând din cap aprobator una spre cealaltă, fără să mai aibă nimic să-și spună una alteia până când s-a întors Tati.

***

Mark, unul dintre băieții din vecini, a venit odată pe la mine cu jucăria lui ce-ntruchipa un personaj din Războiul Stelelor. Sabia laser a lui Obi-Wan Kenobi se lumina, iar acesta putea să-și fluture mâinile și să spună, c-o voce mititică: „Folosește Forța!" Eu, unul, nu credeam că figurina semăna cine știe ce cu adevăratul Obi-Wan.

Împreună l-am privit cum își repetă de vreo cinci ori numărul pe măsuța de cafea.

– Poate să mai facă și altceva? am întrebat.

Pe Mark l-a deranjat întrebarea mea:

– Uită-te numai câte detalii are! mi-a trântit-o el.

M-am uitat la detalii. Nu prea eram sigur cam ce-ar fi trebuit să spun.

Mark a fost dezamăgit de reacția mea:

– Arată-mi și mie jucăriile tale!

Nu aveam alte jucării în afară de menajeria mea de hârtie. L-am adus pe Laohu din dormitorul meu. De-acum devenise tare jerpelit și fusese peticit peste tot cu lipici și scotch, dovadă a anilor de reparații pe care Mami și cu mine le operasem asupra lui. În plus, nu mai era nici pe departe la fel de agil și de sigur pe propriile picioare ca pe vremuri. L-am așezat pe măsuța de cafea. Auzeam deja din spatele meu, de pe hol, pașii ușori, grăbiți ai celorlalte animale care aruncau priviri furișe, timide, în sufragerie.

– Xiao laohu, am spus și m-am oprit. Am trecut pe engleză: Acesta este Tigrul.

Prudent, Laohu a făcut câțiva pași înainte și a tors ca o pisică la Mark, amușinându-i mâinile.

Mark a examinat modelul ambalajului de Crăciun al blănii lui Laohu:

– Păi, ăsta n-are față de tigru nici cât negru sub unghie! Maică-ta-ți face jucării din gunoaie?

Eu, unul, nu mă gândisem niciodată la Laohu ca la un gunoi. Dar, când l-am privit atunci, mi-am dat seama că el chiar era doar o bucată de hârtie de împachetat.

Mark i-a apăsat din nou capu lui Obi-Wan: sabia laser s-a aprins brusc, iar el și-a mișcat brațele în sus și-n jos. „Folosește Forța!"

Laohu s-a întors spre el și l-a atacat, dărâmând figurina de plastic de pe măsuța de cafea. Păpușa s-a izbit de podea și s-a spart, iar capul lui Obi-Wan s-a dus de-a rostogolul sub canapea. „Rauuuu", a izbucnit Laohu în râs și eu i-am urmat exemplul.

Mark m-a izbit rău cu pumnul:

– Ăsta era foarte scump, așa să știi! Și nici măcar nu mai poți să-l găsești prin magazine acum! Probabil c-a costat mai mult decât a plătit taică-tu pe maică-ta!

M-am împiedicat și-am căzut pe podea. Laohu a mârâit amenințător și a sărit spre fața lui Mark.

Băiatul a urlat, mai mult de frică decât de durere.

În fond și la urma urmei, doar Laohu era făcut numai și numai din hârtie.

Mark l-a înșfăcat pe Laohu, iar mârâitul acestuia s-a stins când băiatul l-a mototolit în pumn și l-a rupt în două, făcând apoi cocoloș cele două bucăți de hârtie și aruncându-le spre mine:

– Ia-ți de-aici gunoiu' ăsta chinezesc, ieftin și stupid!

După ce a plecat Mark, mi-am petrecut o bună bucată de timp încercând, fără urmă de succes, să lipesc la loc bucățile, netezind hârtia și urmând îndoiturile pentru a-l reîmpături pe Laohu în forma lui. Încet-încet, celelalte animale au intrat în sufragerie și s-au adunat în jurul nostru, al meu și al ferfeniței hârtii de împachetat care fusese cândva Laohu.

***

Lupta mea cu Mark nu s-a încheiat atunci și acolo. El era foarte popular printre colegii de școală. La cele două săptămâni care au urmat nici nu vreau măcar să mă mai gândesc vreodată.

La sfârșitul lor, vineri, am venit acasă.

– Xuexiao hao ma? m-a întrebat Mami.

N-am zis nici pâs și m-am dus în baie. M-am privit în oglindă. „Nu seamăn nici un pic cu ea, dar nici un picuț măcar!"

La cină l-am întrebat pe Tati:

– Am eu față de chinezoi gălbejit?

Tati și-a pus jos bețigașele cu care mânca. Și, cu toate că nu i-am spus niciodată ce se întâmplase la școală, el a părut să înțeleagă. Și-a închis ochii și și-a frecat nasul:

– Nu, nu ai.

Mami s-a uitat la Tati, neînțelegând nimic. Apoi s-a uitat înapoi, la mine:

– Sha jiao „chinezoi gălbejit"?

– În engleză! am zis. Vorbește englezește!

– Ce s-a întâmplat? a făcut ea o încercare.

Am împins deoparte bețigașele de mâncat și bolul din fața mea plin cu ardei gras prăjit rapid, prin agitare, și cu carne de vită cu cinci arome:

– Ar trebui să mâncăm mâncare americană!

Tati a încercat să mă convingă rațional:

– Noi nu suntem ca alte familii.

L-am privit. „Alte familii n-au mame care n-au ce căuta aici", îmi venea să-i spun.

Și-a ferit privirea, apoi și-a pus mâna pe umărul lui Mami:

– O să-ți cumpăr o carte de bucate.

Mami s-a întors spre mine:

– Bu haochi?

– În engleză! am zis, ridicând vocea. Vorbește englezește!

Mami s-a întins să-mi atingă fruntea, pipăind să vadă dacă n-am cumva febră:

– Fashao la?

I-am împins mâna cât colo:

– Mă simt bine! Vorbește-n engleză! țipam de-acum.

– Vorbește-n engleză cu el, i-a spus Tati lui Mami. Știai că asta are să se-ntâmple într-o bună zi. La ce te așteptai?

Mami și-a lăsat brațele să-i cadă de o parte și de alta a corpului. A stat uitându-se de la Tati la mine, și-napoi la Tati. A încercat să vorbească, s-a oprit și-a încercat din nou, și din nou s-a oprit.

– Trebuie, i-a zis Tati. Am fost prea îngăduitor cu tine. Jack are mare nevoie să se integreze.

Mami l-a privit:

– Dacă spun „dragoste", simt aici, și a arătat spre buze. Dacă spun **ai**, simt aici, și și-a pus mâna pe inimă.

Tati a clătinat din cap:

– Ești în America.

Mami s-a prăbușit în scaunul ei, cocoșată, arătând ca bivolul indian pe vremea când Laohu se repezea la el să-l atace cu ghearele și să-i stoarcă tot aerul vieții din el.

– Și vreau niște jucării adevărate, așa să știi!

***

Tati mi-a cumpărat setul complet al figurinelor din Războiul Stelelor. Pe Obi-Wan i l-am dat lui Mark.

Am împachetat menajeria de hârtie într-o cutie mare de pantofi pe care-am pus-o sub pat.

În dimineața următoare, animalele evadaseră și-și luaseră din nou în stăpânire locurile preferate din camera mea. Le-am prins pe toate și le-am pus înapoi în cutia de pantofi al cărei capac l-am închis, sigilându-l cu scotch. Dar animalele făceau atât de mult zgomot în cutie, încât, în cele din urmă, le-am trântit într-un colț al podului cât mai departe posibil de camera mea.

Dacă Mami îmi vorbea în chineză, refuzam să-i răspund. După un timp, a încercat să folosească mai mult engleza. Dar accentul ei și propozițiile-i

stâlcite mă făceau să mă simt prost. Am încercat s-o corectez. În cele din urmă, a încetat complet să mai vorbească dacă eram prin preajmă.

Mami a început apoi să mimeze diverse chestii dacă avea nevoie să-mi aducă la cunoștință ceva. A încercat chiar să mă îmbrățișeze așa cum văzuse la televizor că fac mamele americane. Mișcările ei mi se păreau exagerate, șovăielnice, ridicole și lipsite de grație. Ea a văzut că mă enervam și a încetat.

– N-ar trebui să-ți tratezi mama în felul ăsta, mi-a spus Tati.

Numai că n-a fost în stare să mă privească în ochi când mi-a spus-o. În adâncul inimii, trebuie că-și dăduse seama că greșise încercând să ia o țărăncuță din China și așteptându-se apoi ca ea să se integreze în suburbiile din Connecticut.

Mami a învățat să gătească în stil american. Eu jucam jocuri pe computer și studiam franceza.

Din când în când, o zăream stând la masa din bucătărie, cercetând fața albă a câte unei hârtii de împachetat. Mai apoi, un nou animal de hârtie apărea pe noptiera mea și încerca să se cuibărească la pieptul meu. Eu le prindeam, le apăsam până ieșea tot aerul din ele și-apoi le îndesam în cutia din pod.

Mami a încetat într-un sfârșit să mai facă animăluțe de hârtie pe când eram în liceu. Până atunci învățase să vorbească mult mai bine engleza, dar eu ajunsesem deja la vârsta la care nu mai eram interesat de ce avea de spus indiferent de limba pe care ar fi folosit-o.

Uneori, când veneam acasă și-i zăream trupșorul mișcându-se, preocupat, prin bucătărie, cântându-și ei înseși un cântec în chineză, îmi venea greu să cred că ea era cea care-mi dăduse viață. Nu aveam absolut nimic în comun. Ar fi putut, la fel de bine, să fi fost de pe Lună. Și-atunci mă grăbeam s-ajung în camera mea unde puteam să-mi continui atotamericana mea căutare a fericirii.

***

Tati și eu stăteam în picioare, câte unul de fiecare parte a lui Mami care zăcea pe un pat de spital. Nu-mplinise încă nici măcar patruzeci de ani, dar părea mult mai bătrână.

Ani buni tot refuzase să se ducă la medic pentru durerea dinlăuntrul ei despre care spunea că nu-i mare lucru. Până când ambulanța a cărat-o, în cele din urmă, la spital, cancerul se întinsese cu mult dincolo de limitele până la care chirurgia l-a fi putut trata.

Mintea nu-mi era deloc acolo, în camera aceea. Era jumătatea sezonului de recrutare direct din campus și eram preocupat de CV-uri, foi matricole și programe de interviuri strategic proiectate. Unelteam cum să-i mint cât mai eficient pe recrutorii corporatiști, astfel încât ei să se ofere să mă cumpere. La nivel intelectual, înțelegeam că era groaznic să te gândești la toate astea în timp ce mama ta trăgea să moară. Dar această înțelegere nu însemna și că puteam să schimb ce simțeam.

Ea era conștientă. Tati îi ținea mâna stângă-n mâinile lui și s-a aplecat să-i sărute fruntea. Părea lipsit de vlagă și bătrân într-un mod care m-a făcut să mă-nfior. Mi-am dat seama că știam aproape la fel de puțin despre Tati pe cât știam despre Mami.

Mami i-a zâmbit:

– Mi-e bine. Și s-a întors spre mine, zâmbind încă: Știu că trebuie să te întorci la școală. Vocea îi era foarte slabă și era dificil s-o auzi peste vâjâitul mașinăriilor la care era conectată: Pleacă! Nu-ți face griji pentru mine. Asta nu-i mare scofală. Ai grijă numai să iei note bune.

M-am întins să-i ating mâna, deoarece credeam că asta era ceea ce se presupunea c-ar fi trebuit să fac. Mă simțeam ușurat. Mă și gândeam deja la zborul de întoarcere și la soarele strălucitor al Californiei.

I-a șoptit apoi ceva lui Tati care a dat aprobator din cap și-a părăsit camera.

–Jack, dacă... a fost cuprinsă de un acces de tuse și n-a mai putut vorbi o vreme. Dacă n-o să trec cu bine peste hopul ăsta, să nu fii prea trist și să nu-ți pui în pericol sănătatea. Concentrează-te asupra vieții tale. Numai să păstrezi cu tine cutia pe care-o ai în pod și în fiecare an, de Qingming, s-o scoți doar afară și să te gândești la mine. Voi fi mereu cu tine.

Qingming e Sărbătoarea Chinezească a Morților. Când eram mic, de Qingming, Mami obișnuia să le scrie părinților ei morți de acolo, de departe, din

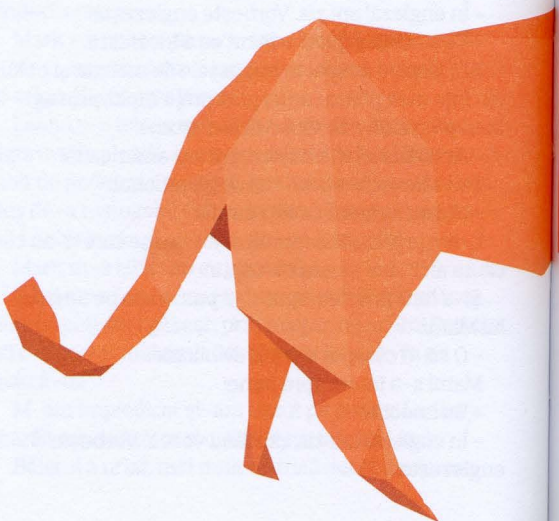

China, o scrisoare în care le împărtășea toate veștile bune ale vieții ei din America din anul care trecuse. Apoi obișnuia să-mi citească și mie scrisoarea cu voce tare și, dacă făceam vreun comentariu în legătură cu ceva, ea scria și lucrul acesta în scrisoare. Pe urmă, obișnuia să împăturească scrisoarea și să-i dea forma unui cocor de hârtie pe care-l elibera, dându-i drumul spre vest. Apoi priveam amândoi, în timp ce cocorul bătea din aripile lui fragile în lunga sa călătorie spre vest, către Pacific, către China, către mormintele familiei lui Mami.

Trecuseră mulți ani de când nu mai făcusem asta împreună.

– Nu știu nimic despre calendarul chinezesc, am spus. Odihnește-te doar, Mami.

– Să păstrezi numai cutia cu tine și s-o deschizi din când în când. S-o deschizi numai... și-a-nceput din nou să tușească.

– E-n regulă, Mami, și i-am mângâiat, stângaci, brațul.

– Haizi, mama ai ni...

Tusea a cuprins-o din nou. O imagine din ani demult apuși mi-a trecut prin minte: Mami spunând ai și apoi punându-și mâna peste inimă.

– În regulă, Mami. Nu mai vorbi.

Tati s-a întors și i-am spus că eram nevoit să mă duc la aeroport devreme pentru că nu voiam să pierd avionul.

Ea a murit pe când avionul meu era undeva pe deasupra Nevadei.

***

Tati a îmbătrânit repede după moartea lui Mami. Casa devenise prea mare pentru el și-a trebuit să o vândă. Iubita mea, Susan, și cu mine ne-am dus să-l ajutăm să împacheteze și să facă apoi curățenie.

©Depositphotos/Felix Pergande

Susan a găsit cutia de pantofi în pod. Menajeria de hârtie, ascunsă în bezna deloc etanșă a podului vreme atât de îndelungată, devenise fragilă, sfărâmicioasă, iar modelele strălucitoare ale hârtiei de împachetat se decoloraseră.

– N-am mai văzut niciodată niște figurine origami ca acestea, a spus Susan. Mama ta a fost o artistă extraordinară.

Animalele de hârtie nu se mai mișcau. Poate că, de orice fel o fi fost magia care le animase, ea se curmase atunci când murise Mami. Sau poate că doar îmi imaginasem că aceste alcătuiri din hârtie fuseseră cândva vii. Nu te poți încrede în amintirile copiilor.

***

Era primul weekend din aprilie, la doi ani după moartea lui Mami. Susan era plecată din oraș într-una dintre nesfârșitele ei călătorii de consultant de management, iar eu eram acasă, trecând, lenevos, printre canalele televizorului.

M-am oprit la un documentar despre rechini. Brusc, am văzut cu ochii minții mâinile lui Mami în timp ce împăturea și reîmpătureau o folie de aluminiu pentru a-mi face un rechin, în timp ce eu și Laohu o priveam.

Un foșnet. Mă uit și văd că un cocoloș de hârtie de împachetat și de scotch rupt era pe podea, lângă bibliotecă. Mă duc până acolo și-l ridic pentru a-l arunca la gunoi.

Cocoloșul de hârtie se mișcă, se despăturește și văd că nu era altul decât Laohu, la care nu mă mai gândisem de atâta amar de vreme. „Raurr-sa." Mami trebuie că-l reasamblase după ce eu, unul, mă lăsasem păgubaș.

Era mai mic decât mi-l aminteam. Sau poate că de vină nu era decât faptul că atunci, demult de tot, pumnii mei erau mai mici.

Susan pusese animalele de hârtie peste tot prin apartamentul nostru, ca ornamente. Probabil că pe Laohu îl lăsase într-un ungher destul de ferit pentru că arăta atât de jerpelit.

M-am așezat pe jos, pe podea, și-am întins un deget. Coada lui Laohu a zvâcnit, iar el s-a repezit cu ghearele la mine, în joacă. Am râs, mângâindu-i spatele. Laohu a început să toarcă sub mâna mea.

– Ce-ai mai făcut, măi, amice?

Laohu s-a oprit din joacă. S-a ridicat, a sărit cu grația-i felină la mine în poală și a început să se despăturească.

În poala mea stătea acum un pătrat de hârtie de împachetat încrețită, cu fața albă în sus.

Era umplută de șiruri compacte de caractere chinezești. Nu învățasem niciodată să citesc în chineză, dar cunoșteam caracterele pentru „fiu", și ele erau chiar sus, acolo unde te aștepți să le găsești într-o scrisoare ce-ți este adresată, conturate cu scrisul de mână stângaci, copilăresc, al lui Mami.

M-am dus la computer și am verificat pe Internet. Era ziua de Qingming.

Am luat scrisoarea cu mine și-am plecat în centru, acolo unde știam că se opresc autobuzele chinezești care fac turul orașului. Am oprit fiecare turist, întrebându-l: „Nin hui du zhongwen ma?", „Puteți citi caractere chinezești?" Nu mai vorbisem de atât de multă vreme în chineză, încât nu eram sigur că ei înțelegeau ce spun.

O tânără s-a învoit să mă ajute. Ne-am așezat amândoi pe o bancă, iar ea mi-a citit scrisoarea cu voce tare. Limba pe care încercasem s-o uit vreme de ani buni mi-a revenit în minte, și simțeam cum cuvintele se scufundă în mine, prin piele, prin oase, până când se strâng strâns, strâns de tot în jurul inimii mele.

„Fiule,

Nu am mai vorbit de multă vreme. Ești atât de mânios când încerc să te ating, încât mi se face frică. Și cred că probabil durerea asta pe care o simt tot timpul de-acum e ceva serios.

Așa că m-am hotărât să-ți scriu. Îți voi scrie în animalele de hârtie pe care le-am făcut pentru tine și pe care obișnuiai să le iubești atât de mult.

Animalele vor înceta să se mai miște când eu o să-ncetez să mai respir. Dar, dacă-ți voi scrie din toată inima, o să las puțin din mine pe această foaie de hârtie, în aceste cuvinte. Apoi, dacă te vei gândi la mine de Qingming, când spiritelor celor plecați dintre noi li se permite să-și viziteze familiile, o să dai din nou viață și părticelelor din mine pe care le-am lăsat în urma mea. Creaturile pe care ți le-am făcut vor sălta din nou și vor alerga, și vor ataca, jucăuș, cu ghearele, și poate că atunci vei ajunge să vezi și tu aceste cuvinte.

Pentru că vreau să-ți scriu din toată inima, trebuie să-ți scriu în chineză.

A trecut atât timp și încă nu ți-am depănat povestea vieții mele. Când erai mic, m-am gândit tot timpul c-o să ți-o spun când vei fi mai mare, s-o poți înțelege. Dar, cumva, această șansă nu s-a mai ivit niciodată.

M-am născut în 1957, în satul Sigulu, provincia Hebei. Bunicii tăi proveneau amândoi din familii de țărani foarte sărace și cu puține rude. La numai câțiva ani după ce m-am născut, China a fost lovită de Marea Foamete, în timpul căreia au murit treizeci de milioane de oameni. Prima mea amintire e cum mă trezesc doar ca s-o văd pe mama mâncând țărână ca să-și umple stomacul și să-mi lase mie ultimele fire de făină.

Lucrurile s-au îmbunătățit după aceea. Sigulu e faimos pentru măiestria cu care locuitorii săi creează zhezhi din hârtie, și mama m-a învățat cum să fac animale din hârtie și cum să le dau viață. Aceasta era o magie folositoare în viața satului. Făceam păsări de hârtie pentru a vâna greierii de pe ogoare și tigri ca să țină la distanță șoarecii. De Anul Nou Chinezesc, prietenii mei și cu mine făceam dragoni din hârtie roșie. N-o să uit niciodată priveliștea tuturor acelor dragoni mititei care zbârnâiau în zbor pe cerul de deasupra capetelor noastre, ținând cât mai sus șiruri de artificii care explodau pentru a speria toate amintirile rele ale anului care trecuse. Ți-ar fi plăcut la nebunie toate astea.

Apoi a venit Marea Revoluție Culturală din 1966. Vecinul s-a năpustit asupra vecinului și fratele asupra fratelui. Cineva și-a adus aminte că fratele mamei, unchiul meu, părăsise satul pentru a se stabili în Hong Kong, demult, în 1946, și că devenise negustător acolo. Faptul că aveam o rudă în Hong Kong însemna că noi toți eram spioni și dușmani ai poporului, și că împotriva noastră trebuia să se poarte zilnic o luptă neabătută, în orice chip. Sărmana bunică-ta... ea n-a putut să suporte toate samavolniciile și s-a aruncat într-o fântână. Apoi, într-o bună zi, niște băieți înarmați cu puști de vânătoare l-au târât pe bunicul tău în pădure și el nu s-a mai întors niciodată.

Și iată-mă orfană la zece ani. Singura rudă pe care o mai aveam pe lume era unchiul meu din Hong Kong. Așa că într-o noapte m-am furișat afară din sat și m-am suit într-un marfar care mergea spre sud.

Când am ajuns în provincia Gungdond, câteva zile mai târziu, niște bărbați m-au prins pe când furam de mâncare de pe un câmp. Când au auzit că încercam să ajung în Hong Kong, s-au pus pe râs: «Păi, asta-i ziua ta norocoasă. Negustoria noastră presupune să ducem fete în Hong Kong.»

M-au ascuns pe fundul unui camion, împreună cu alte fete, și m-au trecut ilegal granița.

Am fost duse într-un beci și ni s-a spus să stăm în picioare și să arătăm cât mai sănătoase și mai inteligente pentru cei care aveau să ne cumpere. Familiile plăteau o taxă depozitului și treceau pe acolo să ne cerceteze și să o selecteze pe vreuna dintre noi pentru «adopție».

Familia Chin m-a ales să am grijă de cei doi băieți ai lor. Mă sculam în fiecare dimineață la patru pentru a pregăti micul dejun. Îi hrăneam și le făceam baie băieților. Mergeam să cumpăr de mâncare. Spălam rufele și măturam podelele. Mă țineam peste

tot după băieți și le îndeplineam poruncile. Noaptea eram încuiată într-un dulap din bucătărie ca să dorm. Dacă eram înceată sau făceam vreo greșeală, eram bătută. Dacă băieții făceau vreo greșeală, eram bătută. Dacă eram prinsă încercând să învăț engleza, eram bătută.

– De ce-ai vrea tu să-nveți engleza? mă întreba domnul Chin. Vrei să te duci la poliție? O să le spunem polițiștilor că vii din China și că te afli ilegal în Hong Kong. O să adore să te aibă în închisoarea lor.

Vreme de șase ani am trăit în halul ăsta. Într-o zi, m-a tras deoparte o bătrână care-mi vindea de obicei pește în piața de dimineață:

– Știu eu cum e cu fetele ca tine. Cât ai acum, șaisprezece ani? Într-o zi, bărbatul care e proprietarul tău se va îmbăta și-o să se uite la tine, și-o să te tragă spre el și n-ai să-l poți opri. Nevasta va afla, și-atunci o să crezi c-ai ajuns cu adevărat în adâncurile iadului. Trebuie să scapi de viața asta. Știu eu pe cineva care poate să te-ajute.

Mi-a spus despre bărbații americani care vor neveste asiatice. Dacă puteam să gătesc, să fac curățenie și să am grijă de soțul meu american, el avea să-mi ofere o viață bună. Era singura speranță pe care o mai aveam. Și așa am fost introdusă în catalog cu toate minciunile alea și l-am cunoscut pe tatăl tău. Nu e o poveste prea romantică, dar e povestea mea.

În suburbiile Connecticutului, am fost tare stingheră. Tatăl tău era bun și blând cu mine, și îi eram tare recunoscătoare. Dar nimeni nu mă înțelegea, iar eu, una, nu înțelegeam nimic.

Dar apoi te-ai născut tu! Am fost atât de fericită când ți-am privit chipul și-am zărit trăsături ale mamei mele, ale tatălui meu și ale mele! Îmi pierdusem întreaga familie, pierdusem tot satul Sigulu, tot ce cunoscusem și iubisem cândva. Dar iată, tu erai acolo, iar chipul tău era dovada că totul fusese adevărat. Chiar nu-i inventasem singură pe toți!

Acum aveam și eu pe cineva cu care să vorbesc. Urma să te învăț limba mea și am fi putut să refacem împreună o frântură din tot ceea ce iubisem și pierdusem. Când mi-ai spus primele tale cuvinte într-o chineză care avea același accent ca al mamei mele, am plâns ore-n șir. Când ți-am făcut primele animale zhezhi, iar tu ai râs, am simțit că pe lumea asta nu mai există niciun necaz.

Ai crescut un pic și de-acum puteai chiar să ne ajuți pe mine și pe tatăl tău să ne vorbim. De-acum eram cu adevărat acasă. Găsisem, în cele din urmă, o viață bună. Îmi doream ca și părinții mei să fi fost acolo, ca să pot găti pentru ei și să le pot oferi și lor o viață bună. Numai că părinții mei nu mai erau demult pe lumea asta. Știi care cred chinezii că este cel mai trist lucru pe lume? Ca într-un copil să fi crescut în cele din urmă dorința de-a avea grijă de părinții săi, doar pentru a-și da seama că ei s-au stins demult.

Fiule, știu că ție nu-ți plac ochii tăi de chinez, care sunt ochii mei. Știu că nu-ți place părul tău de chinez, care e părul meu. Dar poți să înțelegi cât de multă bucurie mi-a adus simpla ta existență? Și poți tu înțelege cum m-am simțit când ai încetat să mai vorbești cu mine și nu m-ai mai lăsat să-ți vorbesc în chineză? M-am simțit de parcă aș fi pierdut iarăși totul.

De ce nu vrei să vorbești cu mine, fiule? Durerea face să-mi fie greu să-ți mai scriu."

Tânăra mi-a dat înapoi hârtia. Nu puteam suporta s-o privesc în ochi.

Fără să mă uit în sus, i-am cerut ajutorul pentru a găsi caracterul pentru ai pe hârtia de sub scrisoarea mamei. Am scris caracterul iarăși și iarăși pe hârtie, înlănțuind trăsăturile stiloului meu cu cuvintele ei.

Tânăra s-a întins spre mine și mi-a pus mâna pe umăr. Apoi s-a ridicat și a plecat, lăsându-mă singur cu mama mea.

Urmând îndoiturile, am reîmpăturit hârtia până a redevenit Laohu. L-am culcușit în scobitura palmei și, în timp ce el torcea, ne-am început drumul spre casă.

Traducere de **Alina Sârbu**

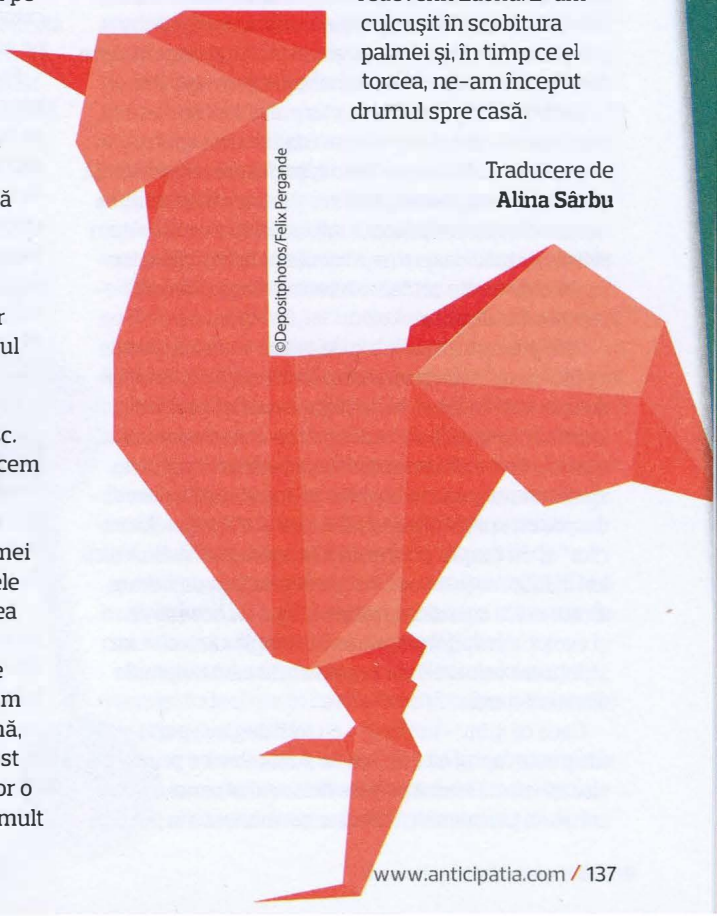

©Depositphotos/Felix Pergande